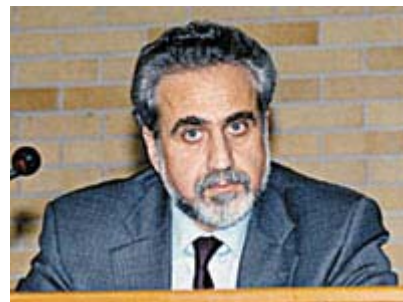

Αυτοτέλεια αντί περιορισμών

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΟΥΜΠΙΑ *

Η κρίση στην ανώτατη εκπαίδευση συνεχίζεται. Πρόσφατες και επικείμενες νομοθετικές ρυθμίσεις προκαλούν αντιδράσεις και τροφοδοτούν εύλογες ανησυχίες. Εν τω μεταξύ, η κοινωνία αγωνιά να δει τα πανεπιστήμιά της ήρεμα και δημιουργικά να βελτιώνουν την αναπτυξιακή τους πορεία, να θεραπεύουν τα προβλήματά τους, να υπηρετούν την εκπαίδευση και την έρευνα με σταθερό προσανατολισμό την εξυπηρέτηση των αναγκών της χώρας.

*Τον τελευταίο καιρό ακούγεται όλο και περισσότερο η αποστροφή «τα πανεπιστήμια και οι πρυτανικές αρχές να αναλάβουν τις ευθύνες τους». Το αίτημα αυτό ηχεί παράδοξα, καθώς τα ΑΕΙ, θεσμοί ανοιχτοί στην κοινωνία και τις αντιφάσεις της, υφιστάμενοι συνεχώς προληπτικούς και απολογιστικούς ελέγχους, ακόμα και αν το επιδιώξουν, δεν μπορούν ούτε για λίγο να αποποιηθούν των ευθυνών τους.

*Σήμερα ζούμε σε μια πνιγνή κοινωνική ατμόσφαιρα παρακμής, όπου θεσμοί, εξουσίες και δημόσια πρόσωπα δοκιμάζονται και απογοητεύουν καθημερινά, όπου παραβατικές συμπεριφορές απαξιώνουν τα πάντα, όπου κοινωνικές ομάδες, βυθισμένες στην ανασφάλεια και την αγωνία της περιθωριοποίησης, την έλλειψη προοπτικών στην εργασία και στη ζωή, τις συνεχείς διαψεύσεις, αναζητούν με αγωνία διεξόδους και εθίζονται συχνά σε ακραίες συμπεριφορές.

*Το δημόσιο πανεπιστήμιο, ως θεσμός συμπυκνώνει την προσδοκία του εξορθολογισμού, την αναζήτηση νέων προσανατολισμών και τη συλλογική ουτοπία της ανανέωσης της ίδιας της κοινωνίας. Παρ' όλα αυτά, το πανεπιστήμιο ψέγεται γιατί δεν αποτελεί όαση ευνομίας, εγκλείεται και βάλλεται για υπαρκτές αδυναμίες και ανύπαρκτες νοσηρές φαντασιώσεις. Είναι αυτή μια παραγωγική και κοινωνικά χρήσιμη προοπτική;

*Το σημερινό πανεπιστήμιο, προϊόν των σύγχρονων κοινωνικών αντιθέσεων, επιχειρεί να ασκήσει τον θεσμικό του ρόλο, χωρίς όμως την απαραίτητη προς τούτο αυτοτέλεια. Τραυματισμένο από τις συστηματικές επιθέσεις υποχρηματοδοτούμενο, πληγωμένο από θεσμικούς πειραματισμούς, προσπαθεί να ανταποκριθεί στις δύο βασικές του λειτουργίες: να εκπαιδεύσει στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο τις/τους νέες/ους επιστήμονες, όσους/ες δηλαδή αποτελούν, επί δεκαετίες τώρα, τον βασικό κορμό του επιστημονικού κόσμου της χώρας, και να προωθήσει την έρευνα, πρακτική που ασκεί σε συντριπτικά υψηλό ποσοστό επί της συνολικής ερευνητικής παραγωγής και με μεγάλη επιτυχία. Και αυτή ακριβώς είναι η μέγιστη ευθύνη των πρυτανικών αρχών.

*Οι τελευταίες κανονιστικές παρεμβάσεις για τα πανεπιστήμια υπό το βάρος της βεβαιότητας ότι ένα πυκνό πλέγμα επιβολών, γραφειοκρατικών δεσμεύσεων και ασφυκτικών περιορισμών θα βελτιώσει την κατάστασή τους και θα θεραπεύσει τις υπαρκτές πληγές τους, δείχνει όχι μόνο έλλειψη εμπιστοσύνης αλλά και δυσχέρεια κατανόησης της πραγματικότητας.

Αν κάποιοι ενδιαφέρονται πρωτίστως για την αποτροπή και την απόσβεση νοσηρών και τραυματικών, για την αποστολή των πανεπιστημίων φαινομένων, είναι τα ίδια τα πανεπιστήμια και οι πρυτανικές τους αρχές.

*Υπενθυμίζουμε ότι το Πάντειο Πανεπιστήμιο συνέβαλε αποφασιστικά να μπει τάξη στις διαχειριστικές απρέπειες, το Πανεπιστήμιο Κρήτης προέβη στην ακραία επιλογή της άρσης του ασύλου για να εκριζωθούν κυριολεκτικώς και μεταφορικώς οι καρποί των άνομων δραστηριοτήτων, το Πανεπιστήμιο Πατρών απέβαλε χωρίς περιστροφές από τις τάξεις του όσους υπέπεσαν στο παρελθόν σε πράξεις που εμπίπτουν στο κοινό ποινικό δίκαιο. Τα πανεπιστήμια δεν κάνουν θαύματα στην κατεύθυνση αυτή, ούτε είναι απαλλαγμένα ευθυνών, αλλά αγρυπνούν. Οσο, όμως, βρίσκονται σε κατάσταση διαρκούς άμυνας, εκπαίδευση και έρευνα υποχωρούν.

*Τα πανεπιστήμια δεν έχουν ανάγκη από περιοριστικά μέτρα αλλά από αυτοτέλεια, επαρκή χρηματοδότηση και βεβαίως αυστηρό κοινωνικό έλεγχο. Οσον αφορά το Πανεπιστήμιο Πατρών, όλα τα μέτρα τα οποία έρχονται στην επικαιρότητα ως καινοτομίες είναι εδώ και χρόνια δρομολογημένα. Εσωτερικό κανονισμό διαθέτουμε, πληρέστατο και αυστηρότατο, τετραετή οικονομικό προγραμματισμό έχουμε συνάψει, αν και δυστυχώς η πολιτεία δεν τιμά τις δεσμεύσεις και τις υποχρεώσεις της, ακαδημαϊκή αξιολόγηση πραγματοποιούμε ποικιλοτρόπως εδώ και πολλά χρόνια και σήμερα προσπαθούμε να τη βελτιώσουμε. Ισχυρές πρωτοβουλίες απαλλαγής από τις κομματικές ασφυξίες έχουν ήδη εκδηλωθεί και μάλιστα η παρούσα πρυτανική αρχή είναι προϊόν τους. Ακόμα και τα ζητήματα των ονομαζόμενων εσχάτως «δυναμικών μειοψηφιών» γίνεται τεράστια προσπάθεια να αντιμετωπίζονται με αποφασιστικότητα, διάλογο, πειθώ και πρόληψη, με την βάση που επιβάλλει σε μας, τους μεγαλύτερους, η συγγνωστή μετεφηβική αμετροέπεια.

*Και αυτά, ακριβώς, σημαίνουν ότι, σε ένα πολύπλοκο ακαδημαϊκό και κοινωνικό περιβάλλον, με συνεχή προσπάθεια απόκρουσης πολλαπλής άδικων και βλαπτικών επιθέσεων για το λειτουργήμα που ασκούμε, «αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας» κατά το ανθρωπίνως δυνατόν και μάλιστα όταν είναι γνωστό ότι ως εκλεγμένη πρυτανική αρχή δεν ασχολούμαστε εξ επαγγέλματος με τη διοίκηση, αλλά εργαζόμαστε και από τις θέσεις αυτές, προκειμένου να υλοποιήσουμε τους στόχους της πανεπιστημιακής κοινότητας αλλά και της κοινωνίας για ένα καλύτερο πανεπιστήμιο.

*Αν στο πλαίσιο των ευθυνών μας λογίζονται η κορύφωση συγκρούσεων αντί της δημιουργικής δραστηριότητας, το κλίμα υποδαύλισης αντιθέσεων αντί της καταλλαγής, η λειτουργία των θεσμικών οργάνων με την παρουσία της αστυνομίας, η μίζερη διαχείριση αντί μιας οραματικής διοίκησης, η απίσχναση των λειτουργιών μας υπό το βάρος της ανέχειας, δυστυχώς αυτές τις ευθύνες δεν θέλουμε να τις αναλάβουμε.

Γιατί, πράγματι, όταν φτάνουμε στην εξάντληση αφ' ενός των ορίων των αξιών επί τη βάση των οποίων η πανεπιστημιακή κοινότητα μας έδωσε την εντολή να την εκπροσωπήσουμε και αφ' ετέρου των περιθωρίων της υπεράσπισης των αποφάσεων των συλλογικών πανεπιστημιακών οργάνων υπό τον έλεγχο των οποίων λειτουργούμε, θα προτιμήσουμε ασυζητητί την έντιμη επιστροφή στις αίθουσες διδασκαλίας από την ηθική εξόντωσή μας και τον ευτελισμό της εντολής αυτής. Όμως, μέχρι τότε, θα εξαντλήσουμε κάθε δυνατότητα να μην απογοητεύσουμε αυτούς/ές που μας εμπιστεύθηκαν.

*Η εκπλήρωση των υψηλών κοινωνικών στόχων και αναγκών που υπηρετούν τα πανεπιστήμια, ζητούν με αγωνία την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και της πολιτείας, τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ολόπλευρη αυτοτέλεια, την επαρκή χρηματοδότηση και τον σκληρό κοινωνικό έλεγχο και απολογισμό, ζητούν τα μέσα για να βελτιώσουν το παρόν και να σχεδιάσουν το μέλλον.

* Ο ΣΤΑΥΡΟΣ Α. ΚΟΥΜΠΙΑΣ είναι πρύτανης του Πανεπιστημίου Πατρών.